

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE
STRATEGIJE RAZVOJA ŽENSKOG PREDUZETNIŠTVA U CRNOJ GORI 2015-
2020. za 2018. GODINU**

Uvodni rezime

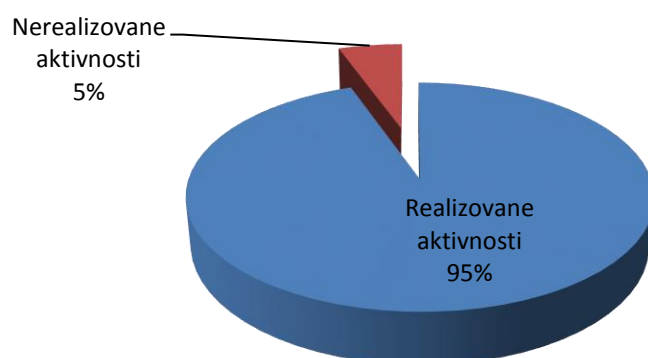
Ministarstvo ekonomije kao koordinator izrade Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020. kontinuirano prati realizaciju sprovedenih mjera i aktivnosti u cilju podrške razvoju ženskog preduzetništva. Ministarstvo ekonomije je preuzelo obavezu da pripremi Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2018. godinu i dostavi ga Vladi Crne Gore na usvajanje do kraja I kvartala 2018. godine. U kreiranju ovog izvještaja učestvovali su predstavnici institucija/organizacija koje su učestvovala u izradi Strategije i koje realizuju projekte i aktivnosti kojima se doprinosi razvoju ženskog preduzetništva u Crnoj Gori, svako sa stanovišta institucije koju predstavlja.

Predmetni Izvještaj predstavlja analizu ostvarenih ciljeva, zadataka i aktivnosti u 2018. godini. Aktivnosti definisane u Akcionom planu su strukturane kroz strateške ciljeve Strategije:

- Kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta za razvoj ženskog preduzetništva;
- Unapređenje pristupa finansijama;
- Obezbjedenje potrebnih znanja i vještina ;
- Promocija, umrežavanje i zagovaranje interesa žena preduzetnica.

Od ukupno **55 aktivnosti** koliko je predviđeno da bude realizovano tokom 2018. godinu, **52 aktivnosti** su uspješno realizovane ili se realizuje u kontinuitetu, dok **3 predviđene aktivnosti** nijesu realizovane (*nerealizovane aktivnosti se odnose na Preispitivanje mogućnost smanjenja poreskih troškova u prvoj godini poslovanja žena preduzetnica, i na uspostavljanje specifičnih bankarskih instrumenata namijenjenih ženama preduzetnicama*), što predstavlja **94,54%** ispunjenosti ukupno planiranih aktivnosti predviđenih za 2018. godinu.

Grafik 1. Status realizacije aktivnosti

Realizacijom aktivnosti definisanih Strategijom razvoja ženskog preduzetništva, teži se kreiranju neophodnih preduslova i osnova, na kojima će žene moći da iskažu ravnopravno svoje preduzetničke potencijale i unaprijede svoj položaj u društvu. Izvještaj pokazuje da se kontinuirano radi na realizaciji svih aktivnosti iz Akcionog plana i da je napredak ostvaren u realizaciji skoro svih aktivnosti.

Akcionim planom Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020. za 2018.godinu nijesu planirana sredstva, tako da ne možemo uporediti planirana i utrošena sredstva. U toku 2018.god utrošeno je **ukupno 1.601.022,00 €** za realizaciju aktivnosti predviđenih akcionim planom. Većina sredstava od **1.405.000,00 €** utrošena je za finansijsku podršku ženskom preduzetništvu.

Posmatrano po izvorima sredstava, slijedi pregled realizovanih finansijskih sredstava:

Tabela 1. Izvori finansiranja u 2018. godini

Sredstva/ Izvori	Nacionalni budžet	EU fondovi i ostali izvori	Privatni sektor	Ukupno
Realizovana sredstva	1.437.600,00€	104.500,00€	58.922€	1.601.022,00€

Tokom 2018.godine realizovan je veliki broj aktivnosti koje doprinose uspješnoj realizaciji Strateškog cilja 1. Unaprijeđenju povoljnog poslovnog ambijenta za razvoj ženskog preduzetništva. Unaprijeđene su savjetodavne i mentorske usluge. Postignuti sporazumi sa 11 opština koje su opredijelile 144.000€ bespovratnih sredstava za žensko preduzetništvo u Budžetima za 2019.god (Herceg Novi, Tivat, Pljevlja, Mojkovac, Rožaje, Bijelo Polje, Ulcinj, Podgorica, Bar i Danilograd).

U okviru Strateškog cilja 2. Unaprijeđenje finansijske podrške, tokom 2018.godine IRF CG je u na osnovu 3 kreditne linije (Program podrške ženama u biznisu – UNDP/ Program podrške ženama u biznisu/ Program podrške ženama u biznisu – start up) podržao 39 projekta, vrijednosti 1,2 mil EUR.

Pripadnicama ženskog pola je od strane ZZZCG, u 2018. godini, odobreno 36 kredita dodijeljeno ženama, u vrijednosti od 205.000,00€ za otvaranje 41 novog radnog.

Strateški cilj 3: Obezbjedenje potrebnih znanja i vještina U okviru ovog strateškog cilja realizovan veliki broj edukacija namijenjenih preduzetnicama. Više od 300 žena prošlo je kroz razne trening programe dizajnirane za postojeće i potencijalne preduzetnice. Kao dodatna vrijednost treninga više od 20 žena je dobilo biznis planove sa razrađenom biznis idejom za pokretanje biznisa.

Strateški cilj 4: Promocija, umrežavanje i zagovaranje interesa žena preduzetnica Učešćem na velikom broju međunarodnih i lokalnih konferencija, okruglih stolova i promotivnih događaja predstavnika institucija/organizacija iz CG povećana je informisanost i podignuta svijest o važnosti ženskog preduzetništva. Posebna TV emisije na RTCG koja se bavi tematikom žena u biznisu i menadžmentu, s posebnim akcentom na promociju ženskog preduzetništva od velikog je značaja za razvoja ženskog biznisa i podrška je procesima ekonomskog osnaživanja žena. Takođe unaprijeđena je i poslovna saradnja na lokalnom, regionalnom i međunarodnom planu.

Prikaz realizacije aktivnosti planiranih Akcionim planom Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020. upućuju na zaključak da je u izvještajnom periodu rađeno na velikom broju aktivnosti i da je napravljen zadovoljavajući efekat na unaprijeđenje podrške ženama preduzetnicama.

Razlog nerealizacije aktivnosti koje se *odnose na Preispitivanje mogućnost smanjenja poreskih troškova u prvoj godini poslovanja žena preduzetnica, i na uspostavljanje specifičnih bankarskih instrumenata namijenjenih ženama preduzetnicama* leži između ostalog u činjenici da sem što su aktivnosti navedene u Akcionom planu i da ih treba realizovati, nije pokrenuta nikakva zvanična inicijativa ni ka Ministarstvu finansija, ni ka komercijalnim bankama koja bi rezultirala realizacijom istih. Inicijativa bi trebala biti pokrenuta od strane poslovnih udruženja žena.

1. Ključni izazovi i prioriteti

Dalji napredak u razvoju ženskog preduzetništva tijesno je vezan sa napretkom MMSP sektora i zavisi od unapređenja okvirnih uslova-eksternih faktora koji utiču na poslovanje MMSP, ali i

u velikoj mjeri od unapređenja unutrašnjih kapaciteta MMSP. To se prije svega odnosi na prevazilaženje sledećih izazova:

- Složenost poslovnog ambijenta: potreba za unapređenjem pravne regulative; dalje pojednostavljivanje administrativnih procedura i elektronske dostupnosti javnih usluga; predvidljivost pravnih i poreskih instrumenata;
- Dostupnost finansija: lakši i pristupačniji pristup različitim izvorima finansiranja; raznovrsnost finansijskih instrumenata shodno potrebama MMSP; nedovoljno razvijeni kapaciteti finansijskih institucija i MMSP za razvojem medjusobne saradnje;
- Obrazovanje i kapaciteti ljudskih resursa: sticanje potrebnih znanja i vještina u okviru formalnog obrazovanja i neformalnog učenja shodno potrebama MMSP i tržišta rada; podizanje kapaciteta pružaoca poslovnih i savjetodavnih usluga;
- Nedovoljna konkurentnost preduzeća: zaokruživanje institucionalne infrastrukture; unapređenje nefinansijske podrške MMSP; uvođenje i primjena međunarodnih standarda u poslovanje; povezanost MMSP sa centrima znanja i razvoj inovativnosti; povezanost MMSP u klastere i lance dobavljača; spremnost za izvoz.

STRATEŠKI PRIORITET 1. KREIRANJE POVOLJNOG POSLOVNOG AMBIJENTA ZA RAZVOJ ŽENSKOG PREDUZETNIŠTVA

	Planirane aktivnosti	Očekivani rezultati	Indikatori ostvarenosti Izvori verifikacije	Realizovane aktivnosti	Status realizacije	Utrošena Sredstva i izvori	Preporuke
Mjera: M0 – Uspostavljanje međuresornog tela za koordinaciju i praćenje implementacije Strategije ženskog preduzetništva							
1.0.1.	Potpisivanje Memoranduma o saradnji sa opštinama u cilju unapređenja ženskog preduzetništva	Potpisani memorandumi	Uspostavljeni lokalni mehanizmi za razvoj ženskog preduzetništva	Potpisani sporazumi sa novih 5 opština koje su opredijelile bespovratna sredstva u za žensko preduzetništvo. Tako da je za 2019. godinu, ukupno 11 opština opredijelilo 144.000€. Herceg Novi plasirao 10,000 EUR za 4 biznisa.	Uspješno realizovano	10.000€ Budžet Opštine NH	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
1.0.2	Procjena lokalnih mehanizama u opštinama za podršku ženskom preduzetništvu	Osnovan i počeo sa radom ženski biznis inkubator u opštini Rožaje	Broj žena – preduzetnica – stanarki inkubatora	U Rožajama je formiran „Ženski inkubator“ koji nudi besplatno korištenje prostora, konsultantske usluge i mentorsku podršku iz oblasti računovodstva i marketinga. (2 stanarke, 17 korisnica ostalih usluga) 4 preduzetnice iz HN dobile konsultantsku pomoc za pisanje biznis plana, a 3 i detaljan koucing za razvoj biznisa.	Uspješno realizovano	U okviru redovnih aktivnosti	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M1 – Analiza raspoloživih institucionalnih infrastrukturnih kapaciteta i realizovanih programa nefinansijske podrške MSP sa aspekta učeća i uticaja na žene preduzetnice							
1.1.1.	Analiza kapaciteta i realizovanih programa nefinansijske podrške MSP sa aspekta učeća i uticaja na žene preduzetnice	Utvrđen predlog programa za unaprjeđenje nefinansijske podrške za žene preduzetnice	Realizovan program podrške razvoju ženskog preduzetništva	Za opstinu HN uradjena je procjena potreba i plan obuka za zaposlene koji ce se realizovati u 2019, u sklopu Programa UNDP-MLJMP	Uspješno realizovano	U okviru redovnih aktivnosti	
1.1.2	Realizacija programa nefinansijske podrške MSP sa aspekta učeća i uticaja na žene preduzetnice	Osnivanje Centra za kompetencije u Podgorici	Početak rada Centra	Otvoren i opremljen Centar kompetencija koji je smješten u prostorijama Glavnog grada i kome će biti pružane nefinansijske/savjetodavne usluge za postojeće i buduće preduzetnice www.poslodavci.org	Uspješno realizovano	43.500 eur UPCG (od toga 42.000 kroz IPA, a 1.500 sredstva UPCG)	
Mjera: M2 - Povećanje infrastrukturnih kapaciteta i ponude pružanja savetodavnih usluga ženama u svim fazama poslovnog poduhvata (od pokretanja, rasta, transfera vlasništva i upravljanja, promašaja...)							
1.2.1	Mentorska podrška preduzetnicama i izrada programa obuke	Urađeni biznis planovi	Broj realizovanih biznis planova	Privredna komora je a u 2018. godini realizovala više programe obuke,	Uspješno realizovano	8.000 € Budžet PKCG	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

		Urađen program obuke	Broj sprovedenih obuka	kao podršku ženama preduzetnicama: -18 seminara, sa ukupnim brojem učesnika 840 ,od čega su ukupno 593 bile žene (žene bilježe veće učešće za čak 70,5%) -9 radionica, sa ukupnim brojem učesnika 255, od čega su 144 učesnice bile žene(žene bilježe veće učešće za čak 56,5%) -1 obuka, sa ukupnim brojem učesnika 29, od čega 9 žena http://www.privrednakomora.me/			
Mjera: M3 – Pozitivnom diskriminacijom povećati učešće žena u programima podrške MSP u okviru realizacije svih relevantnih politika i planova i programa javnog sektora od nacionalnog do lokalnog nivoa							
1.3.1	Utvrđene kvote kojima se obezbjeđuje minimum učešća žena u programima podrške MSP	Povećan broj i iznos dodeljene podrške ženama u okviru programa podrške MSP	Izveštaj o realizovanim programima	Uvedeno dodjeljivanje dodatnih poena za preduzeća čiji su vlasnici žene prilikom učešća u Programima koje realizuje Ministarstvo ekonomije	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M4 - Promocija preduzetništva i realizacija programa podrške namenjenih za samozapošljavanje žena (start-up)							

1.4.1	Realizacija promotivnih aktivnosti u okviru javnog sektora i najšire javnosti o efektima realizovnih programa:	Realizovane aktivnosti u cilju promocije ženskog preduzetništva Saradnja sa TVCG Saradnja sa institucijama, lokalnim samoupravama, akademskom zajednicom, NVO Saradnja sa medijima	Izveštaji, TV emisije, Skupovi, radionice, okrugli stolovi	Aktivna promocija ženskog preduzetništva kroz saradnju sa biznis zajednicom, institucijama i lokalnim samoupravama, NVO, medijima. (MEK) Promocija ženskog preduzetništva kako kroz saradnju sa biznis zajednicom, tako i kroz saradnju UPGC i TVCG u okviru emisije Biznis info. Kao i učešće predstavnice UPGC u radu osmog zasijedanja "Ženskog parlamenta". (UPGC) Promocija uspješnih žena preduzetnica kroz kampanju „Dobro iz Crne Gore“ (PKCG) ZZZCG kroz PR aktivnosti, saradnju sa medijima i učestvovanjem na konferencijama i okruglim stolovima kontinuirano upoznaje javnosti sa zanimanjima koje su tražene na tržištu rada i u kojima postoji manja zastupljenost jednog pola i radi na promociji ženskog preduzetništva	Uspješno realizovano	U okviru redovnih aktivnosti UPGC (nije budžetska PKCG 5.000 €	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
1.4.2	Realizacija promotivnih aktivnosti u okviru najšire javnosti o efektima realizovnih programa	Povećana zainteresovanost žena da startuje svoj biznis	Skupovi, radionice, okrugli stolovi Promocija uspješnih žena preduzetnica kroz kampanju „Dobro iz Crne Gore“ Promocija uspješnih žena preduzetnica kroz kampanju „Dobro iz Crne Gore“	Aktivna promocija ženskog preduzetništva kroz saradnju sa biznis zajednicom, institucijama, NVO, medijima. (MEK) ZZZCG kroz PR aktivnosti, saradnju sa medijima i učestvovanjem na konferencijama i okruglim stolovima kontinuirano upoznaje javnosti sa zanimanjima koje su tražene na tržištu rada i u kojima postoji manja zastupljenost jednog pola i radi na promociji ženskog preduzetništva	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
1.4.3	Organizovan sajam ženskog preduzetništva	Podrška većoj vidljivosti ženskog preduzetništva	Izveštaji Direkcije i ostalih uključenih institucija	Udruženje poduzetnica Crne Gore u toku 2018. godine organizovalo je <u>dva lokalna</u> sajma ženskog preduzetništva i <u>jedan internacionalni</u> . Njihove članice su učestvovala i na Sajmu biznisa i Budvanskom bazaru ženskog stvaralaštva,	Uspješno realizovano	15,000 € Udruženje preduzetnica i njihovi donatori	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

1.4.4	Promocija IPA 2014 – oblast: žensko preduzetništvo na lokalnom nivou	Osnažene lokalne institucije i žene u preduzetništvu	Medijski događaj	U okviru projekta IPA 2014 „Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti“ koji sprovode Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i kancelarija UNDP u Crnoj Gori potpisani sporazumi sa 5 novih opština koje su opredijelile posebna sredstva za razvoj ženskog preduzetništva u budžetima za 2019.	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
1.4.5	Organizovanje okruglih stolova na temu ekonomskog osnaživanja žena	Smanjena stopa nezaposlenih žena na tržištu rada	Broj organizovanih događaja	UPCG i Međunarodna organizacije rada (ILO) organizovali završnu konferenciju projekta „Žene u menadžmentu u Crnoj Gori - Podrška liderstvu i profesionalnom razvoju žena u Crnoj Gori“, Događaj organizovan u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Asocijacijom poslovnih žena Crne Gore. Privredna komora je u 2018. godini organizovala <u>7 okruglih stolova</u>, koji su bili na neku od tema koja je uticala na ekonomsko osnaživanje žena Udruženje preduzetnica Crne Gore organizovalo međunarodnu konferenciju „Moć žene“ Konferencija pored žena u biznisu i privredi, okuplja i donosiocice političkih i društvenih odluka u zemlji i regionu.	Uspješno realizovano	6.800 eur UPCG kroz projekat finansijski podržan od strane ILO (kategorija: ostali donatori) PKCG 1.500 € (okvirni trošak)	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
1.4.6.	Organizovanje učešća žena preduzetnica na sajmovima u zemljama regiona i šire	Podrška većoj vidljivosti ženskog preduzetništva	Najmanje dvije organizovane posjete sajmovima sa 10 prisutnih preduzetnica	UPCG je bila partner (i učesnik) Prvog međunarodnog „Festivala savremene žene“ - <u>3 predstavnice iz CG</u> UPCG je bila partner-zastupnik Svjetskog kongresa preduzetnika - <u>5 preduzetnica iz CG</u> UPCG je bila jedan od partnera Visokoj poslovnoj školi PAR iz Rijeke u organizaciji događaja “Žene bez PARdona” u okviru obilježavanja Svjetskog dana ženskog preduzetništva - WED (Women's Entrepreneurship Day).	Uspješno realizovano	500 eur UPCG finansirala PKCG 15.000 € (okvirni trošak)	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

				Privredna komora učestvuje na državnim i regionalnim sajmovima, na kojima poziva i žene preduzenice da uzmu učešće: •Sajam preduzetništva MOS Celje, na kojem su učestvovala <u>3 žene</u> •Sajam preduzetništva KLIK EXPO Tirana, na kojem su učestvovala 8 žena •Sajam poljoprivrede Novi Sad, na kojem su učestvovala <u>5 žena</u> Na pomenutim sajmovima učestvovala su kako žene koje su vlasnice biznisa, tako i žene koje su zastupnice firmi. U organizaciji Udruženja preduzetnica na Freja Forumu u Beogradu, (platforma koja okuplja zemlje zapadnog Balkana i Turske), učestvovalo <u>3 žene</u> iz CG, snimljena emisija o tom regionalnom projektu¹ “Prizren Busines Forum” - <u>11 preduzetnica</u> iz Crne Gore			
1.4.7.	Organizovanje okruglih stolova na temu ekonomskog osnaživanja žena	Podrška edukaciji postojećih i potencijalnih preduzetnica	Realizovana 2 okrugla stola sa 40 učesnika	U Bijelom Polju “Preduzetništvo - tvoj izbor” - <u>39 učesnika</u> U Podgorici “Zašto se ekonomski osamostaliti” - <u>52 učesnika</u>	Uspješno realizovano	3600 € Ukupan Budžet projekta	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M5 - Promocija održivog preduzetništva i realizacija programa podrške za brzorastuće i inovativne poslovne poduhvate žena							
1.5.1	Realizacija promotivnih aktivnosti u okviru javnog sektora i najšire javnosti o efektima realizovanih programa podrške postojećim biznisima preduzetnica	Povećan broj žena opstalih u biznisu, Definisani predlozi za unapređenje programa podrške	Skupovi, radionice, okrugli stolovi	Privredna komora je u 2018. godini organizovala <u>7 okruglih</u> stolova na kojima su žene preduzetnice imale priliku da se upoznaju sa postojećim programima podrške ženskom preduzetništvu	Uspješno realizovano	Sredstva već navedena u nekoj od predhodnih aktivnosti	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M6 - Uspostavljanje i unapređenje ženskih biznis inkubatora na nivou sva tri regiona uz povoljnije uslove boravka							
1.6.1	Razmotrene mogućnosti uspostavljanja inkubatora za početnice u biznisu	Obavljeni pregovori sa opštinama Odabrane lokacije Definisani ključna akteri	Potpisani sporazumi o saradnji Otvoreni(i) nov(i) inkubatori za žene preduzetnice	Udruženje preduzetnica Crne Gore potpisalo je Memorandum o saradnji sa univerzitetom Mediteran sa mogućnošću uspostavljanja inkubatora	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M7 - Analiza regulatornog okvira obavljanja preduzetničke aktivnosti s posebnim aspektom na rodost							

¹ <http://www.rtcg.me/tv/emisije/informativni/nvo-sektor/231211/nvo-sektor-18122018.html>

1.7.1	Analiziran regulatorni okvir sa aspekta identifikovanih barijere za razvoj ženskog preduzetništva	Utvrđen predlog za izmenu propisa	Analiza	Privredna komora je u 2018. godini izradila informaciju Crnogorska privreda u 2018. godini, u okviru koje je izvršila anketiranje 1162 privredna subjekta. U njoj su navedene preporuke rasterećenja poslovanja privrede (barijere, porezi koje predstavljaju najveće opterećenje i sl)	Uspješno realizovano	10.000€(okvirni trošak)	Nastaviti sa realizacijom sličnih aktivnosti
Mjera: M8- Unapređenje regulatornog okvira koji će eliminisati rodnu nejednakost i osigurati pojednostavljenje i predvidivost kroz smanjenje broja procedura, potrebne dokumentacije i smanjene troškove							
1.8.1	Preispitati mogućnost smanjenja poreskih troškova u prvoj godini poslovanja žena preduzetnica	Olakšavanje poslovanja preduzetnica u startovanju biznisa	Predlog izmene propisa		Nije realizovano		Pokrenuti inicijativu ka Ministarstvu finansija
1.8.1.	Urađena anketa o regulatornim barijerama koje posebno dotiču žene preduzetnice	Identifikovane barijere kao osnov za pravnu analizu	Anketa o barijerama Predlog izmjene propisa	U okviru informacije Crnogorska privreda u 2018. godini, anketirano je 1162 privredna subjekta. U njoj su navedene preporuke rasterećenja poslovanja privrede (barijere, porezi koje predstavljaju najveće opterećenje i sl)	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom sličnih aktivnosti
1.8.2	Predložene promjene regulatornog okvira koji će eliminisati rodnu nejednakost, ali i osigurati pojednostavljenje kroz smanjenje broja procedura, potrebne dokumentacije i troškova imajući u vidu princip Think Small First, preporuke EU i primjera dobre prakse	Smanjen broj procedura, potrebne dokumentacije i troškova, na nivo preporučenih normi u EU	Predlog izmene propisa	U okviru UPCG istraživanja „Analiza parafiskaliteta na lokalnom nivou: opštine Budva, Bijelo Polje i Danilovgrad“. Date preporuke za unapređenje	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom sličnih aktivnosti
Mjera: M10 – Na nivou lokalnih samouprava provjeriti opravdanost i visinu pojedinih lokalnih taksi, posebno s aspekta uticaja na razvoj ženskog preduzetništva.							
1.10.1	Na nivou lokalnih samouprava preispitana politika lokalnih taksi	Olakšavanje poslovanja preduzetnica u startovanju biznisa	Registar fiskaliteta na lokalnom nivou	UPCG je sproveda istraživanje, a potom kreirala i objavila novi izvještaj „Analiza parafiskaliteta na lokalnom nivou: opštine Budva, Bijelo Polje i Danilovgrad“. Konkretna podrška je ekonomski i pravni savjeti i u prvoj godini poslovanja besplatna knjigovodstvena usluga za svaku preduzetnicu koja startuje u biznisu. To radimo u kontinuitetu, uz privatno javno partnerstvo sa Glavnim gradom Podgorica. 12 preduzetnica u 2018 godinu. dobilo povraćaj taksi u iznosu od 100e za osnivanje preduzeća na teritoriji GG.	Uspješno realizovano	3.042 eur kroz UPGC projekat finansijski podržan od strane ILO (kategorija: ostali donatori)	Nastaviti sa realizacijom sličnih aktivnosti

STRATEŠKI PRIORITET 2. BOLJI PRISTUP FINANSIJAMA

	Planirane aktivnosti	Očekivani rezultati	Indikatori ostvarenosti Izvori verifikacije	Realizovane aktivnosti	Status realizacije	Utrošena Sredstva i izvori	Preporuke
Mjera: M11 – Kreiranje i promovisanje posebnih grant programa za žene koje pokreću biznis (start-up program koji nije samo za nezaposlene žene)							
2.11.1	Realizacija grant programa za žene koje pokreću biznis	Povećan broj žena koje startuju svoj biznis Realizacija grant programa podrške za nove preduzetnice u okviru posebnog projekta	Iznos sredstava Broj start-up firmi Izveštaj	12 preduzetnica imale su posticajni grant i 12 mjeseci racunovodstvene usluge i besplatna registracija preduzeća od UdPCG	Uspješno realizovano	Volonterski rad	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
2.11.2	Izrada studije izvodljivosti	Utvrđen okvir za realizaciju programa	Studija Odluka o realizaciji programa	U okviru projekta “Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti”, koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, urađena je studija sa predlozima najboljih praksi za uspostavljanje garantnih fondova za preduzetništvo.	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom sličnih aktivnosti
Mjera: M12 –Unaprediti finansiranje ženskog preduzetništva u okviru IRFCG i ZZCG kreiranjem novih i unapređenjem postojećih instrumenata u skladu sa potrebama i mogućnostima žena preduzetnica, a čija će se dostupnost biti jednaka u ruralnim i urbanizovanim oblastima							

2.12.1	Realizovani posebni programi namenjen preduzetnicama kroz projekat Podrška rodnim i antidiskriminacionim politikama, čiji su nosioci MLJMP i UNDP	Povećan broj žena preduzetnica u ruralnim oblastima Sproveden dio projekta koji se odnosi na ekonomsko osnaživanje žena u Podgorici i Nikšiću.	Broj firmi o Izveštaj sprovođenju programa	IRF CG ima aktivan program podrške ženama u biznisu –UNDP, kao i još 2 programa podrške za žene u biznisu Podržan Sajam ŽP kroz projekat Podrška rodnim i antidiskriminacionim politikama, čiji su nosioci MLJMP i UNDP u maju, gdje je bilo 17 <u>preduzetnica</u> koje su prošle program Osnažena u biznisu - UP	Uspješno realizovano	Sredstva već navedena u nekoj od drugih aktivnosti	Nastaviti sa realizacijom sličnih aktivnosti
2.12.2.	Dodijeljena kreditna sredstva pod povoljnijim uslovima od tržišnih	Dodijeljena kreditna sredstva za projekte čiji su nosioci žene	Broj i iznos dodijeljenih kredita	1. <u>Program podrške ženama u biznisu</u> 2. <u>Program podrške ženama u biznisu UNDP</u> 3. <u>Program podrške ženama u biznisu – start up</u> IRF CG je tokom 2018.godine u okviru pomenuta tri Programa podrške razvoju biznisa čiji su nosioci žene. podržao 39 projekta, vrijednosti 1,2 mil EUR. ZZZCG - u 2018. godini putem Inoviranog programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori <u>36 kredita dodijeljeno je ženama, u vrijednosti od 205.000,00€ za otvaranje 41 novog radnog mjesta</u>	Uspješno realizovano	IRFCG 1,200.000,00€ ZZZCG - 205.000,00€	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M13 – Ispitati mogućnost osnivanja garantnog fonda ili posebne garancijske sheme za žene preduzetnice za start-up kredite							

2.13.1	Pokrenuta realizacija programa garancija za žene preduzetnice	Olakšan pristup kreditima	Broj dodijeljenih garancija Broj dodijeljenih kredita	IRFCG je u proceduri implementiranja COSME LGF instrumenta kreditnih garancija. Aplikacija je ispunila formalne uslove, pozitivno je ocijenjena i očekuje se završetak administrativne procedure i potpisivanje ugovora tokom prvog kvartala 2019	Uspješno realizovano		Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M14 - Pripremiti poseban program obuke za ključno osoblje finansijskih institucija kako bi bolje razumjeli potrebe žena preduzetnice							
2.14.1	Realizovan program obuke u okviru Biznis savjetovališta za žene i mlade u Glavnom gradu, koje vodi APŽ	Povećana svesnost o potrebama preduzetnica	Broj treninga Broj institucija Broj učesnika	Oko 100 žena dobilo savjetodavne usluge i preko 20 žena gotove biznis planove	Uspješno realizovano	Volonterski rad	
Mjera: M15 – Promovisanje specifičnih potreba žena preduzetnica u okviru saradnje sa bankarskim sektorom, koje treba da rezultira uspostavljanjem specifičnih bankarskih instrumenata namenjenih ženama preduzetnicama							
2.15.1	Promocija ženskog preduzetništva u okviru javnog i bankarskog sektora	Identifikovane mogućnosti za napređenjem bankarske ponude	Broj skupova, okruglih stolova Predlog bankarskih instrumenata		Nije realizovano		Pokrenuti inicijativu ka komercijalnim bankama o uspostavljanju saradnje
2.15.2	Razmatranje mogućnosti za uvođenje novih instrumenata banaka za finansiranje žena preduzetnica	Povećana ponuda banaka uz povoljnije uslove	Broj finansiranih ženskih biznisa		Nije realizovano		Pokrenuti inicijativu ka komercijalnim bankama za uvođenje instrumenata za finansiranje žena preduzetnica

STRATEŠKI PRIORITET 3. OBEZBJEĐENJE POTREBNIH ZNANJA I VJEŠTINA

	Planirane aktivnosti	Očekivani rezultati	Indikatori ostvarenosti Izvori verifikacije	Realizovane aktivnosti	Status realizacije	Utrošena Sredstva i izvori	Preporuke
Mjera: M16 – Razviti specijalizovane programe obuke na osnovu TNA čime će se osigurati pristup žena znanjima i vještinama potrebnim u različitim fazama preuzetničkog ciklusa uz subvencioniranje troškova							
3.16.1	Godišnja TNA analiza žena preduzetnica	Kontinuirano utvrđivanje potreba preduzetnica za specifičnim treninzima	Rezultati ankete Utvrđivanje predloga subvencioniranih treninga Obezbeđen budžet	Razvijeni novi i unaprijeđeni postojeći programi obuke UPGG za mlade preduzetnike i žene u biznisu i menadžmentu	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.16.2	Edukovanost budućih korisnica kredita	Povećano znanje o preduzetništvu	Broj edukovanih žena – budućih preduzetnica	U okviru programa „Podrška preduzetništvu“ 12 preduzetnica prošlo 4 trening modula	Uspješno realizovano	8 000€ MEK	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.16.3.	Realizacija treninga za preduzetnice	Organizovani treninzi za preduzetnice na aktuelne teme	Liste učesnika	UPGG organizovala različite edukativne forme obuka za preduzetnice/ke na teme od interesa za njihovo poslovanje	Uspješno realizovano	Sredstva već navedena u nekoj od drugih aktivnosti	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.16.3.a	Realizacija treninga za preduzetnice	Organizovani treninzi za preduzetnice na aktuelne teme	Razvoj trening programa za MSP u saradnji sa CEFTA/DIHK	Održane 2 obuke, obučeno 20 preduzetnica	Uspješno realizovano	Sredstva već navedena u nekoj od drugih aktivnosti	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

Mjera: M17 – Uvesti posebne programe mentorstva i savjetodavne podrške za žene u svim fazama poslovnog razvoja i da budu dostupni ženama iz sva tri regiona Crne Gore, te da su prilagođeni radnom vremenu i obavezama žena preduzetnica							
3.17.1	Mentorska podrška preduzetnicama i izrada programa obuke	Urađeni biznis planovi Urađen program obuke	Broj realizovanih biznis planova Broj sprovedenih obuka	U okviru Programu uspostavljanja i promocije mentoring usluga u zemljama zapadnog Balkana – 17 preduzeća dobilo mentorsku podršku od toga <u>7 u vlasništvu žena</u>	Uspješno realizovano	11 000€ MEK	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.17.2	Realizovan program savjetodavnih usluga	Nastavak aktivnosti po pitanju pružanja podrške preduzetnicama – u svim fazama poslovnog razvoja (usluge savjetovanja)	Broj i vrsta programa, Broj učesnica/korisnika programa	Nastavak kontinuiranih aktivnosti UPGC po pitanju pružanja usluga savjetodavne podrške preduzetnicama	Uspješno realizovano	Volonterski rad	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.17.3	Kreiran program mentorstva za preduzeća u vlasništvu preduzetnica	Pružena mentorska podrška za sticanje i unapređenje biznis vještina (potencijalnih) zaposlenih	Spisak mentora, Spisak učesnica obuke, Clipping medija	Kreirani program mentorstva i lista mentorki/a. Realizacija programa planirana za narednu godinu	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.17.4	Realizovan program savjetodavnih usluga u okviru “Biznis savjetovaništa za žene i mlade”	Nastavak aktivnosti po pitanju pružanja podrške preduzetnicama – u svim fazama poslovnog razvoja (besplatne usluge savjetovanja)	Izveštaji UPGC i APŽ	UPGC uključena u pružanje savjetovane podrške u okviru “Biznis savjetovaništa za žene i mlade” – zajedničke aktivnosti koju realizuju APŽ i Glavni grad	Uspješno realizovano	Volonterski rad	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M18 - Unaprijeđenje postojećih programa obuke za preduzetnice (potencijalne i postojeće) shodno njihovim kapacitetima, interesovanjima i potrebama uz angažovanje i uspješnih žena preduzetnica koje bi polaznicama prenosile svoje znanje i iskustvo iz prakse							

3.18.1	Realizovan program obuke kao primeri dobre prakse koji sprovode žene preduzetnice Biznis savjetovalište za žene i mlade u Glavnom gradu	Podignuta svesnost o uspešnosti žena kao redusetnica Unapređeno poslovanje preduzetnica	Broj obuka Broj žena trenera Broj žena polaznica	Oko 100 žena dobilo savjetodavne usluge i preko 20 žena gotove biznis planove	Uspješno realizovano	Volonterski rad	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.18.2.	Realizovan program obuke kao primjeri dobre prakse koji sprovode žene preduzetnice	Podignuta svjesnost o uspešnosti žena kao preduzetnica Unaprijeđeno poslovanje preduzetnica	2 obuke 20 žena polaznica	U okviru svih svojih aktivnost APŽ, UPGG, Udruženje preduzetnica o PKCG koriste priliku da promovišu uspješne preduzetnice. Uspješne preduzetnice pružaju besplatnu konsultantsku i mentorsku pomoć i na taj način prenose dobru praksu.	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
3.18.3	Sprovoditi programe obuke i seminare za žene koje otpočinju privatni biznis ili su vlasnice MSP, uz posebne obuke za žene iz teže zapošljivih kategorija	Realizovan nastavak aktivnosti po pitanju edukacije preduzetnica (seminari, treninzi)	Broj obuka	Kroz razvoj novih i unapređenje postojećih programa obuke UPGG za mlade preduzetnike i žene u biznisu i menadžmentu, UPGG organizovala različite edukativne događaje Privredna komora je u 2018. godini organizovala konferenciju na temu: •Mogućnost zapošljavanja Roma u poljoprivredi i turizmu, na kojoj su učestvovala 4 žene	Uspješno realizovano	PKCG 300 € (okvirni trošak)stavka	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

STRATEŠKI CILJ 4. PROMOCIJA, UMREŽAVANJE I ZAGOVARANJE INTERESA ŽENA PREUZETNICA

	Planirane aktivnosti	Očekivani rezultati	Indikatori ostvarenosti Izvori verifikacije	Realizovane aktivnosti	Status realizacije	Utrošena Sredstva i izvori	Preporuke
Mjera: M20 - Sprovođenje kampanje o značaju ženskog preduzetništva od nacionalnog do lokalnog nivoa na svim medijima, uz kontinuirane tv i radio emisije i novinske priloge							
4.20.1	Kontinuirana realizacija medijske kampanje	Povećanje zainteresovanosti žena za razvojem i unapređenjem biznisa Nastavak aktivnosti po pitanju medijske promocije	Medija plan Budžet Medijski izveštaji	Kontinuiran nastup predstavnika/ca UPCG u medijima s ciljem promocije značaja većeg učešća žena u biznisu i menadžmentu i mogućnosti (benefita) po tom osnovu	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
4.20.2	Održavanje specijalizovanih TV i radio emisija	Prisutnost ženskog preduzetništva u svakodnevnom životu najšire zajeinice	Medija plan Budžet Medijski izveštaji	Realizovan veći broj medijskih nastupa i intervju a predstavnika/ca UPCG s ciljem promocije uloge i značaja većeg učešća žena u biznisu i menadžmentu, kao i promocije uspješnih poslovnih žena u CG (preduzetnica i menadžerki).	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
4.20.3	Kontinuirana realizacija medijske kampanje	Promocija interesa žena preduetnica, uloge i značaja ženskog biznisa i ulaganja u njegov razvoj, kao i značaja stvaranja poslovnih mreža i međusobne saradnje žena preduzetnica	Izveštaj UPCG; Clipping medija	Kontinuiran nastup predstavnika/ca UPCG u medijima	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

4.20.4	Promocija žena u biznisu kroz specijalizovane TV emisije	Predstavljanje uspješnih poslovnih žena i podizanje svijesti javnosti o značaju ženskih preduzetničkih inicijativa i većeg učešća žena u biznisu	Izveštaj UPGC; Clipping (emisija „Biznis info“ TVCG)	Nastavak aktivnosti promocije žena u biznisu i menadžmentu kroz emisiju „Biznis info“ koja se realizuje u saradnji UPGC i TVCG	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M21 - Unaprijediti kapacitete udruženja poslovnih žena, jačati umrežavanje i međusobnu saradnju preduzetnica, posebno na lokalnom nivou, Jačanje, kao i saradnju žena preduzetnica sa drugim udruženjima (networking) i promocija svjetskih trendova (npr. koncept "coworking")							
4.21.1	Kreiranje akcionog plana za unapređenje kapaciteta udruženja poslovnih žena Apliciranje za sredstva za sprovedenje projekata u okviru IPA poziva	Upravljanje procesom unapređenja udruženja preduzetnica u narednom periodu	Akcionni plan Budžet Izveštaj o realizaciji	APZ kreirala Akcioni plan i pripremila aplikaciju za IPA sredstva.	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
4.21.2	Sprovođenje specifičnih obuka i aktivnosti u skladu sa akcionim planom Realizacija projekta Zajedno jači (INTERREG program prekogranične saradnje Hrvatska-Crna Gora-BiH)	Povećan broj članica Unapređena uloga udruženja Razvijene nove aktivnosti udruženja	Izveštaj	U okviru projekta Zajedno jači, APŽ je organizovalo okrugli sto i započelo sa edukacijama za proizvođače bilja, nastavak aktivnosti planiran tokom 2019. Godine. Udruženje preduzetnica Crne Gore realizuje projekat pod nazivom „Preduzetništvo – tvoj izbor“ i u 2018 godini je realizovalo tri od planiranih 6 tribina u	Uspješno realizovano	50 000€ IPA projekat	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
4.21.3	Uspostavljanje saradnje sa drugim udruženjima u zemlji i na međunarodnom nivou,	Unapređenje umrežavanja i internacionalizacija poslovanja	Memorandumi o saradnji	Na međunarodnom nivou, UPGC ostvarila saradnju sa Visokom poslovnom školom PAR u Rijeci, Hrvatska (članica Hrvatske udruge	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

		Razvoj novih usluga	Izveštaj o realizovanoj saradnji Memorandum o saradnji UPCG i MEF Perspektive u organizaciji SKP 2018; Izveštaj UPCG Izveštaj PKCG	poslovnih žena – Krug) i organizatorima međunarodnog Festivala savremene žene u Tuzli, BiH. Takođe, unaprijeđena je saradnja sa MEF Perspektive što je rezultiralo time da je UPCG bila crnogorski partner-zastupnik Svjetskog kongresa preduzetnika u Zagrebu, Hrvatska. Udruženje preduzetnica Crne Gore potisalo je Memorandum o saradnji sa univerzitetom Mediteran. Udruženje preduzetnica Crne Gore i preduzetnice sa Kosova, iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Albanije i Makedonije ujedinile su se u projektu nove regionalne organizacije za osnaživanje žena "I love Balkan", sa sjedištem u Prištini.			
4.21.4	Pomoć članicama za uključivanje u klastere i lance vrednosti	Unapređeno poslovanje članica kroz poslovnu uključenost u klastere ili lance vrijednosti	Ugovor o saradnji Ugovori o proširenju biznisa i nastupa na novim tržištima	Kroz Program za unaprjeđenje klastera u Crnoj Gori promovisani su načini uvezivanja žena u klastere i mogućnost finansiranja istih.	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
4.21.5	Kreiranje akcionog plana za unapređenje kapaciteta Koordinacionog Odbora za žensko preduzetništvo PKCG	Upravljanje procesom unapređenja rada Odbora u narednom periodu	Akcionni plan Izveštaj PKCG	Izrađen akcionni plan Koordinacionog odbora za žensko preduzetništvo za 2019. godinu	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

4.21.6	Sprovođenje specifičnih obuka i aktivnosti u skladu sa akcionim planom	Povećan broj članica Unapređena uloga udruženja Razvijene nove aktivnosti udruženja	Izveštaj PKCG	Koordinacioni odbora za žensko preduzetništvo na svojim redovnim sastancima informiše članstvo o svim aktuelnim Programima podrške koje realizuju institucije u CG a sa ciljem stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za uključivanje žena u preduzetništvo. Takođe pruža informacije i konsultacija u oblasti prava i finansija zainteresovanim preduzetnicama	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M23 – Uvođenje godišnje nagrade za žene preuzetnice uz promociju na svim nacionalnim i lokalnim medijima, uz finansiranje od strane javnog sektora							
4.23.1	Utvrđivanje godišnje nagrade i akcionog plana za realizaciju	Podizanje svesnosti među ženama preduzetnicama i u najširoj javnosti Definisanje nagrađivanih kategorija	Akcionni plan realizacije Partneri Mediji Budžet	U okviru projekta UPGC i ILO "Žene u menadžmentu u CG - Podrška liderstvu i karijernom razvoju žena", UPGC snimila dokumentarni film (trajanje: 12 min) pod nazivom "Žene u menadžmentu u Crnoj Gori". U filmu predstavljene i laureatkinje UPGC nagrada „NAJ menadžerke“ za 2017. Film je javno prikazan na završnoj konferenciji projekta u martu 2018 Udruženje preduzetnica Crne Gore od 2013. godine organizuje u trećem petku maja mjeseca međunarodnu konferenciju „Moć žene“ kojom se obilježava Svjetski dan ženskog preduzetništva. U okviru konferencije dodjeljuju se nagrade uspješnim preduzetnicama, institucijama i pojedencima koji	Uspješno realizovano	2.100 eur UPGC u okviru projekta podržanog od Nastaviti sa realizacijom aktivnosti strane ILO	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

				podstiču razvoj ženskog preduzetništva.			
4.23.2	Realizacija procesa izbora i dodjele nagrada	Podizanje svesnosti među ženama preduzetnicama i u najširoj javnosti	Program manifestacije Medijska pokrivenost	U okviru projekta UPGC i ILO "Žene u menadžmentu u CG - Podrška liderstvu i karijernom razvoju žena", UPGC organizovala dodijelu 12 ravnopravnih nagrada "NAJ menadžerke u Crnoj Gori" uspješnim poslovnim ženama i to u četiri kategorije: (1) Privreda; (2) Javni sektor; (3) Civilni sektor; (4) Mediji. Takođe, dvijema predstavnicama privrede i javnog sektora UPGC dodijelila Plakete, i to: (1) Plaketu UPGC za doprinos procesima ekonomskog osnaživanja žena u biznisu i menadžmentu u CG; (2) Plaketu UPGC za poseban doprinos ukupnim procesima ekonomskog osnaživanja žena u CG. Navedeno je realizovano u okviru velike konferencije koju su organizovali UPGC i ILO, u partnerstvu sa više ministarstava.	Uspješno realizovano	2.600 eura UPGC u okviru projekta podržanog od strane ILO	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
Mjera: M24 - Uspostavljanje kvalitetnih i ažurnih baza podataka članstva udruženja žena preduzetnica i formiranje jedinstvenog registra							
4.24.1	Uspostavljena elektronska baza podataka žena preduzetnica koja se redovo ažurira	Raspolaganje kvalitetnim podacima o članicama i njihovim potrebama	Inovirane baze podataka žena preduzetnica (članica PKCG, UPGC, APZ, i UP)	U okviru projekta UPGC i ILO "Žene u menadžmentu u CG - Podrška liderstvu i karijernom razvoju žena", UPGC je kreirala Bazu poslovnih žena u CG i oformila projektnu Mrežu žena u menadžmentu (WiMN) UP ima posjeduje bazu svojih članica	Uspješno realizovano	1.000 eur UPGC u okviru projekta podržanog od strane ILO (kategorija: ostali donatori)	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

Mjera: M25 – Uspostaviti stalni dijalog i saradnju udruženja preduzetnica sa predstavnicima javnog sektora od nacionalnog do lokalnog nivoa (vladine institucije, parlament, lokalne samouprave itd.), radi predstavljanja i ostvarenja svojih poslovnih interesa							
4.25.1	Uspostavljanje odbora za javno zagovaranje pri Asocijaciji poslovnih žena CG sa akcionim planom	Podizanje svesnosti o značaju dijaloga sa javnim sektorom u okviru udruženja	Odbor Akcion plan	Formiran odbor i planirane aktivnosti za 2019.god	Uspješno realizovano	Nijesu potrebna sredstva	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
4.25.2	Uspostavljanje redovnog dijaloga sa javnim sektorom na svim nivoima	Nastavak podrške aktivnostima javnog sektora (na lokalnom i nacionalnom nivou) po pitanju stvaranja okruženja koje podstiče razvoj ženskog preduzetništva	Izveštaj o realizovanoj saradnji	Održana završna konferencija projekta UPG i ILO "Žene u menadžmentu u CG - Podrška liderstvu i karijernom razvoju žena" (30. mart 2018.g., Podgorica), u organizaciji UPG i ILO, a u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Asocijacijom poslovnih žena CG.	Uspješno realizovano	6.800 eur UPG u okviru projekta podržanog od strane ILO (kategorija: ostali donatori)	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti
4.25.3.	Uspostavljanje stalnog dijaloga i saradnje udruženja preduzetnica sa predstavnicima javnog sektora od nacionalnog do lokalnog nivoa radi predstavljanja i ostvarenja svojih poslovnih interesa	Podizanje svjesnosti o značaju dijaloga sa javnim sektorom u okviru nadležnosti Koordinacionog Odbora za žensko preduzetništvo PKCG	Izveštaj PKCG	Privredna komora kroz Koordinacioni odbor za žensko preduzetništvo, a na svojim sjednicama uspostavlja dijalog preduzetnica sa predstavnicima javnog sektora.	Uspješno realizovano	280€(okvirni trošak)	Nastaviti sa realizacijom aktivnosti

2. Zaključci i preporuke

2.1. Zaključci

Prikaz realizacije definisanih aktivnosti upućuje na zaključak da je u izvještajnom periodu rađeno na velikom broju aktivnosti i da je napravljen zadovoljavajući efekat na unapređenje i dostupnost finansijske i nefinansijske podrške ženskom preduzetništvu. U narednom periodu potrebno je nastaviti sa postojećim programima podrške, kao i razvoj novih, a sve u cilju ostvarenja definisanih ciljeva Strategije.

2.2. Preporuke

Nalazi i preporuke ovog Izvještaja, čine osnov za sprovođenje daljih aktivnosti na razvoju ženskog preduzetništva. U koncipiranju preporuka za naredni period korišćeni su sljedeći kriterijumi:

- Nivo ostvarenja i realizacije aktivnosti definisanih u okviru „Akcionog plana Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020., za 2018. godinu“;
- Preliminarne preporuke SBA dokumenta o ostvarenom napretku u ovoj oblasti.

Na tim osnovama, u narednom periodu mjere podrške trebaju biti usmjerene na:

- Dalje unapređenje poslovnog ambijenta za MSP,
- Dalje unapređenje finansijske podrške,
- Dalje unapređenje potrebnih znanja i vještina
- Dalje unapređenje promocije i umrežavanja

Posebno izdvajaju preporuke za realizaciju sljedećih mjera:

- Pokrenuti inicijativu za preispitivanje mogućnost smanjenja poreskih troškova u prvim godinama poslovanja žena preduzetnica²,
- Unapređenje pristupa finansijama, posebno imajući u vidu formiranje Garantnog fonda što je od posebnog značaja za žene u biznisu,
- Pokrenuti inicijativu ka komercijalnim bankama za otvaranje posebnih kreditnih linija za žene preduzetnice,
- Unapređenje usluga podrške biznisu i poslovnog savjetovanja kroz formiranje i jačanje poslovne infrastrukture (biznis centara i inkubatora),
- Unapređenje nefinansijske podrške početnicima u biznisu (informacije, savjeti, treninzi, konsalting, mentoring, itd).

Značajne su i preliminarne preporuke Small Business Acta - SBA po kojima je neophodno:

- Podsticati eko-sistem za žensko preduzetništvo. Formirati Radnu grupu od više „stake holder“-a, zaduženu za godišnji monitoring strategije ženskog preduzetništva, koja treba da uspostavi formalnu saradnju sa svim relevantnim vladinim i nevladinim organizacijama. To bi omogućilo Vladi da ima potpunu sliku o ženskom preduzetništvu i da finansijski podrži implementaciju strategije za žensko preduzetništvo.
- Jačati monitoring i evaluaciju inicijativa za podršku ženskog preduzetništva. Trebalo bi posvetiti veću pažnju izradi rodno osjetljivih statističkih podataka kao i sprovođenje nacionalnog izvještaja o procjeni ženskog preduzetništva u Crnoj Gori, koje bi bilo korisno za dalje promoviranje ženskog poduzetništva.

Nalazi i preporuke ovog Izvještaja, čine osnov za sprovođenje daljih aktivnosti na polju podsticanja razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori.

² Ovo je posebno bitno ako imamo u vidu da prema istraživanjima Svjetske banke jednaka zastupljenost žena i muškaraca u privredi rezultira povećanjem ukupnog BDP-a za čak 20%.